FAITH – THE POETIC ECHO IN CONSTANTIN VIRGIL GHEORGHIU'S MEMORII

Alina Marieta Rucăreanu (Monahia Alexandra)
PhD. student, University of Bucharest

Abstract:Beyond the controversies or the growing interest in the Romanian literature of the exile, but also the attraction for the reading of the works that are part of it, it should be mentioned that only certain names of authors have been successfully imposed by literary value and resonance. Among them, one who deserved the interest of many researches and analyzes was Constantin Virgil Gheorgiu, an important writer of the Romanian exile in the tumultuous 20th century; in his work, he used a variety of literary styles and registers.
The echo that Gheorghiu's Memorii/Memoirs give us is borne by dogmatic breath, a poetic essence as subtle as so impregnated by the deep faith that the poet lives in a physical fabric with the people from whom he originates, thought to transcend the human being according to the divine Archetype. The craftsmanship with which the writer commemorates and assumes, in the sense of authentic experience, the religious values, once again demonstrates his profound theological value, indisputably based on a resulting experience not from an ephemerous philosophical speculation emanating from a hardened dogmatism, but from a perpetual search for a single theological vision built on the foundation of absolute faith in God.
In this paper, the analytical route is based on the interpretation of the most important dimensions under whose constellation Constantin Virgil Gheorghiu wrote his Memorii/Memoirs. Thus, our investigative and interpretive preoccupations followed the poetic thread that underpinned its physical and artistic fabric. The approach of the Gheorghian religious experience leads us unquestionably towards poetry, because this dimension of Constantin Virgil Gheorghiu's culture and writing illustrates the most faithful steps of an important and defining stage in the shaping of his literary profile, while setting forth the subsequent orientations with important reflections on shaping his literary vision.

Keywords: God, faith, poetry, memoirs, echo, culture

Introducere

Dincolo de controversele apărute sau de interesul din ce în ce mai crescut pentru literatura română de exil, dar și de atracția pentru lectura operelor care o compun, trebuie menționat că doar anumite nume de autori s-au impus cu succes prin valoare și rezonanță literară. Dintre acestea, unul care a meritat interesul multor cercetări și analize a fost Constantin Virgil Gheorgiu, un important scriitor al exilului românesc din tumultuosul secol al XX-lea, utilizînd în opera sa o varietate de stiluri si registre literare.

Ecoul pe care ni-l transmit ***Memoriile*** lui Gheorghiu este încărcat de suflu dogmatic, esență poetică pe cît de subtilă, pe atît de impregnată de credința profundă pe care poetul o trăiește într-o țesătură ființială cu poporul din care se trage, gîndită a transcende ființa umană după Arhetipul divin. Măiestria cu care scriitorul îngemănează și își asumă, în sensul trăirii autentice, valorile religioase, demonstrează încă o dată valoarea sa profund teologică, bazată indiscutabil pe o trăire rezultată nu dintr-o efemeră speculație filosofică, emanată dintr-un dogmatism împietrit, ci dintr-o perpetuă căutare a unei singulare viziuni teologice zidite pe fundamentul credinței absolute în Dumnezeu.

În această lucrare, traseul analitic se fundamentează pe interpretarea celor mai importante dimensiuni sub constelația cărora și-a scris ***Memoriile*** Constantin Virgil Gheorghiu. Astfel, preocupările noastre investigative și interpretative au urmărit **firul poetic**

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

ce a stat la baza ţesăturii sale fiinţiale şi artistice. Abordarea experienţei religioase gheorghiene ne conduce indubitabil către poezie, deoarece această dimensiune a culturii şi scriiturii lui Constantin Virgil Gheorghiu ilustrează cel mai fidel treptele unei etape importante şi definitorii din conturarea profilului literar al acestuia, stabilind, în acelaşi timp, orientările ulterioare, cu reflexe importante asupra conturării viziunii sale literare.

Astfel, într-o magnifică împletire de spiritualitate, poezie, naraţiune, asistăm pe întreg parcursul ***Memoriilor*** la un veritabil parcurs de iniţiere pe calea sfinţeniei fiinţei umane. Dorinţa de sfinţenie se conjugă perfect cu răspunsul sufletului de copil credincios la glasul Evangheliei ce se aude de veacuri în Biserica creştină. Poetul încarcă factologia traiectoriei fiinţiale a scriitorului cu patosul sfinţitor şi sfinţit al copilului Constantin Virgil Gheorghiu.

Cunoaşterea *sinelui* poetic sub inspiraţie divină

Avînd afinitate încă din copilărie cu poezia şi considerînd permanent că *scrisul* este *un lucru sfînt*, după cum îl povăţuia tatăl său, scriitorul Constantin Virgil Gheorghiu şi-a fundamentat personalitatea pe traiectoria imprimată de mediul familial, anume conexiunea dintre a trăi şi a reda în opera sa iubirea de patrie, dorul de libertate şi, mai cu seamă, dragostea de Dumnezeu.

Credinţa se contopeşte perfect în sufletul lui Gheorghiu cu imaginea paternă, credinţa care îl înnobilează fiind semănată cu dor de virtute şi de adevăr de către tatăl său.

Despre poezia ***Scrisoare tatii***(***Scrisoare către tatăl meu***) aflăm detalii din ***Memoriile*** sale. Remarcăm evidenta îngemănare dintre cele două paliere, poetic şi memorialistic: „Nu e vorba de o poezie ca celelalte. Nu e, drept vorbind, literatură. E o adevărată scrisoare. O scrisoare gravă. Fiindcă ori de cîte ori am ceva important sau grav de comunicat tatei, îi scriu o poezie. Apoi o public şi-i trimit tatei revista în care e publicată. Nu-i aduc niciodată la cunoştinţă lucruri importante printr-o scrisoare. Întotdeauna prin poezie, deoarece, în poezie, mă exprim mai uşor. Proza este pentru mine ca o limbă străină”[1]: *Uită amărăciunile de altădată/ Şi toate nopţile de nesomn, tată./ Am fost supărarea casei, e drept./ Dar iartă-mă pentru sbuciumările/ Şi sfătuirile îngrijorate/ Din fiecare noapte,/ În care la fereastra voastră/ Era lumină pînă tîrziu,/ Nelinişte şi şoapte./ Uită toată supărarea care/ Ţi-a tulburat zilele de sărbătoare./ Uită şi-mi iartă nevrednicia:/ Mi-a fost dragă, tată, poezia./ Cum nu ştiu să mai fi fost cîndva dragoste.../ Şi ziua şi noaptea întreagă pînă tîrziu,/ Cu capul plecat între mîini,/ Fără să ştiu,/ Cu obrajii dogoriţi de văpaia cerului/ Am încercat a făuri frumuseţi duioase/ Şi-a împleti cu condeiul,/ Din toate durerile şi-amărăciunile mele/ De copil/ Poezii frumoase./ Şi dragostea ta, tată, am cîntat-o eu,/ Şi dragostea mamei,/ Şi glasul tău din altar,/ Şi bunătatea lui Dumnezeu./ Toate tată:/ Şi rodirea cîmpului/ Şi sănătatea vitelor,/ Şi gîndul fraged al firului de iarbă crudă,/ Şi tihna servitorilor.../ M-am rugat şi pentru Vasile/ Care-a murit de multă trudă,/ Şi pentru Grigore care/ M-a învăţat să merg călare, / Şi pentru toţi am scris,/ Şi peste toţi am scuturat din sufletul meu/ Cîte-o petală de vis./ Pentru păsările care mor îngheţate/ Iarna pe undeva pe departe/ Şi pentru puişorii de aur ai gâştei/ Pe care-i mănîncă dihorul noaptea./ Pentru băiatul lui Nena Petrache, Ion/ Care-a murit atacat de carte./ Pe toţi i-am cîntat în poeziile mele/ Pe care le-am strîns într-o carte/ Ce ţi-o trimet azi spre iertare/ Tată, ţie./ Şi uită supărarea şi amărăciunile/ Ce ţi le-am făcut./ Aşa a fost de la Dumnezeu:/ Sufletul meu /Almintrelea ca celelalte să fie / Şi mâna mea să scrie numai poezie.../ Ia cartea asta şi iartă-mi neputinţa/ De-a nu fi fost ca toată lumea/ Şi toate chinuirle şi amărăciunile/ De altă dată/ Uită-le tată.*[2]

[1] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Martorul Orei 25*, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Bucureşti: Editura 100+1 GRAMAR, 2003, p. 361.
[2] Constantin Virgil Gheorghiu. *Viaţa cea de toate zilele a poetului*. Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1937, pp. 7-9.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

Publicarea acestei poezii a atras după ea un val de atacuri din partea cotidianului Gărzii de Fier, *Buna vestire*, fiind acuzat de plagiat. Horia Stamatu îl acuza că l-ar fi plagiat pe Carianopol, care scrisese „Scrisoare către mama mea". Nefiind legionar, nu se poate apăra și suportă greu aceste acuzații, el fiind, de fapt, primul care scrisese poezia și, deci, plagiat.

Victor Durnea spunea referitor la ***Viața de toate zilele a poetului*** că „vădește un talent încă nematurizat, ezitînd între orientări contrare. (...) Dacă ***Scrisoare tatei***, ***Fiul risipitor***, ***Ruga fiului risipitor***, ***Camaradul meu de bancă*** ori ***Școala din oraș***păstrează contingențe indubitabile cu lirica sămănătoristă, îndeosebi prin motivul înstrăinării vlăstarelor rurale în mediul urban, ***Jurnalul poetului de șapte ani*** nu este străin de unele gesturi ale avangardiștilor, în măsura în care se face loc demitizării, prozaicului, banalului, limbajului cotidian, într-un cuvînt *antipoeticului*"[3].

Ne deplasăm în periplul nostru analitic în cel de-al doilea volum al poetului Virgil Gheorghiu, ***Caligrafie pe zăpadă*** (1942), în care descoperim o altă ipostază, mult mai evoluată, a poetului. Perspectiva este aceea a unui ins preocupat de estetică și sublim. În timp ce în primul volum de poezii, Gheorghiu plasează contemplația spre zona inocenței, în poeziile celui de-al doilea volum, spiritul este cuprins de cunoaștere, poetul coborînd de pe un relief al moralității pe planul identității *sinelui*. Ideile sale prind contur în versuri impresionante, scrise parcă de o mână poziționată în sublim și contemplate de undeva din abisul *sinelui* său poetic. Apare și aici ipostaza *celuilalt*, pentru că versurile sale sunt create anume ca să fie adresate unui *celuilalt* și ca să se deschidă pentru sufletul unui *celălalt*.

Interpretările care se desprind sunt diverse și dezvăluie mai multe aspecte de sensibilitate și multe posibilități de a percepe o idee. Poezia ***Plîngerea fiului risipitor*** („un alt *psalm* după modelul *meșterului* Arghezi"[4]) pare a fi o prelungire a aceleia din volumul anterior, cu referire tot la parabola biblică a fiului risipitor. Dacă acolo cele două perspective, cea paternă și cea maternă, îl ancorau pe poet pe culmi religioase cu trimiteri sensibile la dragostea pentru părinți, aici se face perceptibil simțul concretului combinat sensibil cu sentimentul fragilității: *De cîteva zile drumul îmi arde picioru-n sandală./ Aș vrea să-ți scriu/ Dar condeiul nu se mai mânjește de cerneală și vise./ Îți vorbesc, tată, simplu cum aș culege/ Coacăze verzi sau caise./ Oare greșala mea a fost așa de temută?/ Degetul mă doare ca un fluier de cucută/ Și-aș vrea să plîng.*

Versurile par a fi țesute pe același fond confesional ce străbate lirica gheorghiană însoțit de diverse trăiri ale vieții sale tumultuoase și dureroase: *Oamenii de-aici îmi văd mîinile murdare de tuș/ Și nu mi le mai strîng./ Fetele își feresc gura de sărutarea mea/ Și asta îmi face rău cît să-ți spun n-aș putea./ M-aș gîndi la cîinele și pisoiul alb –dar,/ Amintirea lor mă doare chiar în ierbar.../ Și după toate cele întîmplate/ Fata cu pantofii descheiați ca o lalea/ Tată,/ A dansat atît de aspru peste inima mea!* (Poezia***Plîngerea fiului risipitor***)[5]

Descoperim în poeziile celui de-al doilea volum de versuri și o altă perspectivă, o abordare despre care Gheorghiu ne vorbește în ***Memorii I***: „Polonezii nu sunt numai vecinii mei, ei sunt compatrioții mei. Cu adevărat, nenorocirea Poloniei este nenorocirea mea. Iată motivul pentru care, cînd această țară a fost cotropită, am scris o poezie de lamentație intitulată ***Vae, vae, vae, Polonia***, (***Nenorocire, nenorocire, nenorocire, Polonia***). Tânărul pictor polonez Rybicza, care se refugiase la București de curînd, mi-a făcut portretul pe cînd

[3] Victor Durnea, „Constantin Virgil Gheorghiu – o ucenicie îndelungată", în *Cultura*, București, Nr. 8 din 5 martie 2015, p. 18.
[4] Fănuș Băileșteanu. *Nihil sine Deo sau Cruciada literară a ecumenistului Constantin Virgil Gheorghiu*. Craiova: Editura Autograf MJM, 2005, p. 57.
[5] Constantin Virgil Gheorghiu. *Caligrafie pe zăpadă*. Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol", București, 1940, p. 18.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

mă asculta citind acest poem, publicat apoi în culegerea mea ***Ceasul de rugăciune***"[6]. Totuși, Ion Siugariu consideră că poezia acestui volum „este o poezie gingașă și tristă, fără nicio problemă și fără altă legătură cu războiul decît aceea că autorul atribuie toate aceste stări de suflet ale sale soldaților de pe front. Ele puteau foarte bine însă să fie atribuite oricui și oriunde, pretutindeni reprezentînd doar un suflet de poet florar, de tonuri elegiace, feminin și plăcut, așa cum este de obicei poezia d-lui Constantin Virgil Gheorghiu"[7].

Se remarcă, așadar, că realitatea abordată este cea politică, însă se întrevăd nenumărate asociații cu natura, pe care le strecoară sugestiv pentru a reda atmosfera de suspans și neliniște provocată de evenimentele politice. Reflexele se regăsesc tot în ***Memorii***: „Poeziile pe care le scriu acum sunt pătrunse de spaima care domnește pretutindeni. Seara, cînd contemplu luna, ea îmi sugerează casca unui jandarm dușman care mă pîndește în spatele dealului și mă urmărește... Îi scriu o poezie tatei spunîndu-i că, dacă se dezlănțuie catastrofa, îmi voi lăsa trupul pe cîmpul de bătaie în mîinile inamicului, iar sufletul meu, ca o turturea tînguitoare, speriată de gloanțe, se va întoarce la porumbar, la casa parohială, la noi"[8].

Pornind de la aceste aspecte, Ion Șiugariu consideră că poeziile acestui volum premiat „mărturisesc un poet prin excelență liric, elegiac, preocupat de viața și destinul propriu, îndurînd resemnat sau cuprins de revoltă, amara distincție de-a fi poet. În concepția autorului poezia este un păcat, o abatere de la destinul normal omenesc și, prin urmare, prilej de interminabile confesiuni și regrete, după cum ne apar toate bucățile din această carte. În felul acesta se explică și minunatul titlu ***Caligrafie pe zăpadă***, zăpada reprezentînd fondul de puritate originară, de înfrățire și înțelegere directă cu arborii, cîmpurile, cu natura întreagă. Poezia, căutînd să pătrundă și să exprime acest fond originar a prevestit și a pătat unica stare de puritate absolută, copilăria. Iată păcatul. Prin poezie trebuie să înțelegem ceva mai mult decît o îndeletnicire și o abilitate, trebuie să înțelegem însăși viața, durerile și bucuriile de fiecare zi ale poetului. Nu e numai poemul scris, ci dragostea, așteptările, visele, scrisul, viața, totul. Această cuprindere totală este exprimată în aproape toate poemele acestei cărți și ea constituie fondul adînc și original al poeziei lui Constantin Virgil Gheorghiu. Poezia este identificată cu însăși viața, iar viața este un păcat, o abatere de la puritatea originală. Acest destin este implacabil și orice ar fi făcut poetul, el ar fi rămas același"[9].

În sprijinul celor afirmate Ion Șiugariu citează poezia ***Lîngă tăbliță:*** *Mă așez la pupitrul cu stihuri mâhnit./ De nu eram poet mă făceam zugrav de icoane,/ Dar și atunci, aș fi cheltuit, ca bețivii, anii/ Și m-ar fi despuiat pribegia de bucurii și sumane.*

Gheorghiu a reușit, fără îndoială, să-și vertebreze condeiul pe osatura admirativă a coordonatei paterne. Din toată țesătura sa poetică, fie că este vorba de poezii, fie de proză, se zăresc irizări sensibile ce denotă dragostea și admirația pentru tatăl său, preotul cu o incontestabilă vocație harică: *Șapca aș fi purtat-o peste ochi, pleoștită și-atunci,/ În călimară tot așa aș fi turnat rachiu/ Iar la icoana lui Christos și-a tatii, cu busuiocul/ Lacrămii – la fel aș fi îngenunchiat sara, tîrziu.// Aș fi umblat îmbrățișat pe drum/ Cu plopii strînși în mantîi ca haiducii,/ Și mi-aș fi plecat tîmplele, întors acasă –/ Pe tăblița unde am desenat odată – cățeii și cucii.// Știu bine: de nu scriam stihuri, mă făceam/ Caligraf de icoane. Dar și atunci*

[6] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Martorul Orei 25*, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. București: Editura 100+1 GRAMAR, 2003, p. 489.
[7] Ion Șiugariu. *Viața poeziei*, Editura Marineasa, Timișoara, 1999, p. 31.
[8] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Martorul Orei 25*, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. București: Editura 100+1 GRAMAR, 2003, p. 384.
[9] Ion Șiugariu. *Viața poeziei*, Editura Marineasa, Timișoara, 1999, pp. 314-315.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

cu vorba peltică/ Aș fi sărutat gutuii pe obraz – și tot așa/ mi-ar fi jucat peste inimă fata de pică![10]

Tot în ***Memorii*** întîlnim referiri succinte la statutul poetului, conotații ce ne transpun în idealul autorului: acela de a fi poet. De aceea, menționează cauza pentru care „Platon, în Republica, îi exclude pe poeți de la guvernare. Îi e teamă de poeți, fiindcă ei pot înflăcăra mulțimile. Poeții sunt concurenți primejdioși pentru politicieni. În consecință, Platon i-a exclus de la treburile publice”[11]. Totuși, menționează că „alți filosofi știu că toate lucrurile importante realizate de oameni politici au fost făcute de ei în clipele în care au fost inspirați ca poeți”[12].

Așadar, este limpede că realitatea care l-a impulsionat să scrie versurile din ***Caligrafie pe zăpadă*** este atmosfera politică a momentului, pentru că scrie: *Drumul mă doare ca un bandaj de rouă* sau *Cum mă dor florile mălinilor și ale castanilor/ De-aici cînd înfloresc, primăvara./ Durerea atotprezentă lasă urme și/ Porumbul mă urmărește/ Pretutindenea în drum.* (Poezia***Elegie***)

Totuși, „finalul radicalizează complexul patern, culpabilizîndu-i pe ambii protagoniști”[13]: *Tată, de ce am fost răi amîndoi/ Și ne-am despicat bucuria ca pe o foaie de trifoi?* (Poezia***Elegie***)[14]

Tonul este mereu mohorît: *Mi-e pasul greu cum e pămîntul ud/ Și-și strecură cocorii aripile a doliu peste pieptul meu crud./ Doamne, de ce mi-s dimineața, cînd soarele încă n-ajunge,/ Buzele și toate visele pătate parcă de sînge?*

Versurile sunt conduse de un ton tot mai nostalgic, care ascunde chipul unui tînăr înstrăinat și îndurerat: *Obrajii îmi sunt dogoriți de-o teamă cumplită/ Și seara mă clatin, singur, pe marginea plînsului, ca o salcie despletită.../ Îmi răscolește vîntul toată noaptea prin piept, șuerînd/ Mi-e teamă să-nmoi condeiu-n cerneală...*

Poezia se încheie cu o rugăciune care reflectă deplin nostalgia poetului aflat la mare distanță de casă: *Ajută-mă! Peste visele mele, Doamne, pieptul nu știu cui/ Sîngeră-ntr-una ca peste-un ghem de beteală!...*(Poezia***Închinare***)[15]

Toate aceste trăiri nu fac decît să evidențieze și mai acut subordonarea statutului său, acela de poet, pentru că el se regăsește în definițiile pe care le dă poetului, cu orice ocazie istorică sau în orice împrejurare trăită: „Am comportamentul firesc al oricărui poet și al oricărui artist. Misiunea poeților pe pămînt este să trăiască cu anticipație, precum profeții, evenimentele viitoare cu mult înainte ca ele că se producă. Ei sunt înzestrați cu premoniția pe care o au șoarecii, care părăsesc în port vapoarele ce vor naufragia peste mai multe zile sau mai multe săptămîni în largul mării. Poetul vede viitorul ca prin lentile măritoare. El vede prezentul cu o intensitate morbidă”[16].

Printre peregrinările în țesătura ***Memoriilor***, întrezărim irizări de sublim poetic, în sensul înnobilării statutului de poet cu reflexe divine: „Pentru poet, nepăsarea față de

[10]Constantin Virgil Gheorghiu. *Caligrafie pe zăpadă*. Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol”, București, 1940, p. 17.
[11] Virgil Gheorghiu. Apud. *Memorii. Martorul Orei 25*, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. București: Editura 100+1 GRAMAR, 2003, p. 385.
[12] Protagoras, apud. Virgil Gheorghiu. *Memorii. Martorul Orei 25*, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. București: Editura 100+1 GRAMAR, 2003, p. 385-386.
[13] Fănuș Băilești*eanu. Nihil sine Deo sau Cruciada literară a ecumenistului Constantin Virgil Gheorghiu*. Craiova: Editura Autograf MJM, 2005, p. 56.
[14] Constantin Virgil Gheorghiu. *Caligrafie pe zăpadă*. Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol”, București, 1940, p. 20.
[15] Constantin Virgil Gheorghiu. *Caligrafie pe zăpadă*. Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol”, București, 1940, p. 29.
[16] Virgil Gheorghiu.. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, p. 159.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

nenorocirile omului constituie un delict grav. O crimă împotriva armoniei cosmice, o rană în propria-i carne. O rană care nu se cicatrizează niciodată, care sîngerează mereu. Deoarece poetul este seismograful, aparatul înregistrator, radarul și memoria societății în care trăiește"[17].

Însemnarea nu este singulară, Gheorghiu reușind să consteleze parcursul său literar puternic evidențiat în ***Memorii*** cu „concepte" ce-și au reflexele în străfundurile sufletului său inundat de poezie. Astfel, „firul poeziei tînărului Virgil Gheorghiu străbate mai întîi anii copilăriei, pe care-i suprapune apoi antitetic peste frămîntările sufleteşti cauzate de neajunsurile vieţii adolescentine"[18].Copilăria se cufundă adeseori în vis, iar Gheorghiu – cel care privește în suflet și observă scînteia poetică - știe că „visele poetului sunt ca niște esențe tari. Ele impregnează lemnul, piatra, mintea oamenilor, mentalitatea societății în care trăiesc și dăinuie veacuri și veacuri de-a rîndul..."[19].

Chiar și în momentele în care manifestă o încăpățînare argumentată, de altfel, de nenumărate justificări, Gheorghiu așază pe paginile ***Memoriilor*** sale, cîte o trimitere către statutul poetului: „Nu-i vina dumneavoastră, spuneți, dacă sunteți încăpățînat. Dumnezeu e cel care v-a făcut astfel, deoarece el v-a creat poet. Și continuați cu poemul lui Horațiu - într-o traducere care, trebuie s-o recunosc, este foarte frumoasă. Horațiu spune, îmi scrieți dumneavoastră: *Fie-i îngăduit unui poet să se distrugă. A-l salva, în pofida vrerii lui, înseamnă a-i face tot atîta rău ca și cum i-ai ridica viața... Dacă poetul cade-ntr-un șanț, nimeni să nu-ncerce a-l scoate de-acolo. Dacă cineva, din compasiune, ar vrea să-i arunce o funie și să-i vină-n ajutor – cum puteți să știți, i-aș spune, dacă el n-a făcut într-adins și că dorește să fie salvat? ...Și, în legătură cu aceasta, i-aș istorisi pățanii poetului Empedocle care a sărit cu sînge rece în craterul în flăcări al vulcanului Etna*"[20].

Este ca și cum poetul situat undeva în visul său, în idealul său, ar reprezenta refugiul vieții și acțiunilor sale, indiferent dacă se regăsesc pe același palier sau nu. În aceeași viziune se situează și îndemnul lui Ekrim Bei de a pleca pentru a nu cădea în mîinile sovieticilor: „Urmați-vă orbește instinctul de poet: el vă va duce de-a dreptul la adevăr. (...) există un instinct în viața spirituală, așa cum există unul în viața animală. Acest instinct spiritual e foarte puternic la poeți, la profeți, la sfinți și la marii artiști în general. Unii îi spun inspirație. Cei vechi îl numeau *Hegemonikom*. Nu este acordat oricui. Dumneavoastră îl aveți, urmați-l. Și să nu credeți că vă spun asta ca să vă măgulesc. Instinctul animal și *Hegemonikom*, instinctul spiritual, sunt singurele instrumente care ne pot călăuzi spre **adevăr, spre bine și frumos**"[21]. Cu siguranță corespondentul acestor afirmații se regăsesc în Biblie: „Iată, eu voi trimite înaintea ta pe îngerul meu, ca să te păzească pe tine în cale și să te ducă în pămîntul pe care l-am pregătit. Fii cu pază în fața lui și ascultă de glasul lui, nu fi îndărătnic față de el, căci nu va ierta fărădelegile tale, de vreme ce numele meu este întru el. Iar de vei asculta glasul lui și vei face toate cîte am poruncit eu, atunci voi fi dușmanul dușmanilor tăi și potrivnic potrivnicilor tăi. Căci îngerul meu va merge înaintea ta"[22]. Așadar, analogiile sunt

[17] *Ibidem*, p. 18.
[18] http://www.usarb.md/limbaj_context/volumes/v1/art/dragoi.pdf
[19] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, pp. 9-10.
[20] Horațiu, *Arta poetică*, pp. 455-470, apud. Virgil Gheorghiu. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, p. 51.
[21] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, p. 104-105.
[22] Sfânta Scriptură, *Ieșirea*, XXIII, 20-23, apud. Virgil Gheorghiu. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, p. 106.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

evidente în toate aspectele abordate. Mai mult, „cum spune micul profet Amos, Dumnezeu nimic nu face fără să descopere taina sa prorocilor, slujitorilor lui și **poeților**”[23].

Scriitorul dezvoltă în *sinele* său poetic un impresionant spațiu destinat viziunii poetului, în care versul se supune smereniei, care nu numai că îl îmbogățește, dar îi și sporește aura ocrotitoare divină, pentru că Gheorghiu „este un poet și orice poet e o LUMINĂ”[24].

Semnificativă ne apare în paginile ***Memoriilor*** o îngemănare între trupul poetului și țara sa: „Singur pământul patriei mele este prelungirea corpului meu. Corpul meu este românesc...”[25]. Cu siguranță, dragostea față de țară îi impulsionează cuvîntul poetic și, ulterior, cel scriitoricesc. „***Viața de toate zilele a poetului*** și ***Caligrafie pe zăpadă*** reprezintă prima fază a traiectoriei lirice – în mare parte autobiografice - a lui Constantin Virgil Gheorghiu. Din punctul de vedere al istoriei literare, publicarea volumului de versuri ***Viața de toate zilele a poetului*** poate fi înregistrat ca un moment de conștientizare și de formare a viziunii artistice proprii lui Gheorghiu, în versuri a căror structură nepretențioasă se potrivește perfect cu tonul duios și expresia limpede, dar și cu tema tradițională a dezrădăcinării, cu imaginea copilului ce și-a părăsit satul natal și care își întoarce privirea spre cuibul familial ca spre un punct de sprijin moral”[26].

Concluzii

Pentru întreaga noastră cultură, Gheorghiu nu este doar un excepțional reprezentant al condeiului, cu implicații consistente atît în poezie, cît și în proză. El este, așa cum am remarcat de nenumărate ori pe parcursul lucrării, un veritabil trăitor al revelației divine, pe care a dorit să ne-o transmită pe calea atemporalității. „Importanța vieții și a operei preotului Constantin Virgil Gheorghiu nu rezidă numai în abordarea unor mari teme creștine în general, ci în special ale Ortodoxiei, trăite simplu și luminos: îndumnezeirea, haina de piele, taina altarului, abolirea mistică a timpului și a spațiului etc., teme centrale ale teologiei, antropologiei și ecleziologiei patristice și a liturgicii bizantine, dar și o reală valoare literară artistică, sesizată de timpuriu atît în perioada românească a activității publicistice”[27]. Întreaga sa viață, poetul (scriitorul și preotul) a rămas credincios unui deziderat, a dorit enorm să fie demn de toți înaintașii săi preoți. Se degajă din toate scrierile sale grația care hieratizează imaginile lirice ale unor teme, meditații, considerații teologice sau filosofice, impregnate cu profunditatea sentimentului iubirii de neam și de țară.

Opera lui Constantin Virgil Gheorghiu „are dimensiunea certă a unei deschideri în universalitate a specificului nostru național. Locul ei în literatura română trebuie așezat, fără niciun dubiu, pe aliniamentele creațiilor de vîrf ale reprezentanților scrisului autohton modern. Chiar dacă expresia este, cele mai multe cazuri, franceză, spiritul acestor scrieri rămîne mereu, inconfundabil, românesc”[28].

BIBLIOGRAPHY

1. BĂILEȘTEANU, FĂNUȘ. *Nihil sine Deo sau Cruciada literară a ecumenistului Constantin Virgil Gheorghiu*. Editura Autograf MJM, Craiova, 2005.

[23] Virgil Gheorghiu. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002, p. 113.
[24] *Ibidem*, p. 141.
[25] *Ibidem*, p. 199.
[26] http://www.usarb.md/limbaj_context/volumes/v1/art/dragoi.pdf
[27] http://ziarullumina.ro/constantin-virgil-gheorghiu-poetul-lui-hristos-si-al-romaniei-59113.html
[28] Constantin Cubleșan, *Constantin Virgil Gheorghiu, aventura unei vieți literare*. Editura Sofia, București, 2016, p. 48.

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)

2. CUBLEȘAN, CONSTANTIN. *Constantin Virgil Gheorghiu, aventura unei vieți literare*. Editura Sofia, București, 2016.
3. DURNEA, VICTOR. „Constantin Virgil Gheorghiu – o ucenicie îndelungată”, în *Cultura*, București, Nr. 8 din 5 martie 2015, p. 18.
4. GHEORGHIU, C. V.*Caligrafie pe zăpadă*. Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II”, București, 1940.
5. GHEORGHIU, CONSTANTIN VIRGIL. *Viața de toate zilele a poetului.*Editura Cartea Românească, București, 1937.
6. GHEORGHIU, CONSTANTIN VIRGIL. *Memorii. Martorul Orei 25*, vol. I, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2003.
7. GHEORGHIU, CONSTANTIN VIRGIL. *Memorii. Ispita libertății*, vol. II, traducere de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu. Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002.
8. ȘIUGARIU, ION. *Viața poeziei*. Editura Marineasa, Timișoara, 1999.

Bibliografie online

- http://ziarullumina.ro/constantin-virgil-gheorghiu-poetul-lui-hristos-si-al-romaniei-59113.html, consultat la 18 iulie 2019.
- http://www.usarb.md/limbaj_context/volumes/v1/art/dragoi.pdf, consultat la 18 iulie 2019

BDD-A30537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:15 UTC)